

Fattigdom i Danmark

Børnefattigdommen eksploderer - yderkantsdanmark holder for

Antallet af fattige børn fortsætter med at stige voldsomt, og der er nu omkring 65.000 børn, der lever i fattigdom i Danmark. På bare ét år er antallet af fattige børn steget med over 13.000, og i løbet af hele perioden fra 2001 til i dag er antallet af fattige børn steget med næsten 30.000 børn. Børnefattigdommen er meget skævt fordelt på tværs af landet, og især yderkantskommuner er hårdt ramt. Ser man på udviklingen, er børnefattigdommen steget mest i de kommuner, hvor den i forvejen var høj. Dermed koncentrerer den stigende børnefattigdom.

af chefanalytiker **Jonas Schytz Juul**

12. marts 2010

Analysens hovedkonklusioner

- Antallet af fattige børn fortsætter med at stige, og de seneste tal viser en rekordstigning i antallet af fattige børn. På bare et år steg antallet med over 13.000 børn, hvilket svarer til over 26 pct.
- I løbet af hele perioden fra 2001 og frem til i dag er antallet af fattige børn steget med næsten 30.000 børn. Det er en samlet vækst på 80 pct. siden 2001. Samlet lever 5,7 pct. af alle børn i fattigdom. Det er en stor stigning siden 2001, hvor 3,1 pct. af børnene levede i fattigdom.
- Børnefattigdommen er langt fra ligeligt fordelt mellem de danske kommuner. Det er i særlig grad i yderkantsdanmark og i hovedstaden, at børn vokser op i fattigdom. I nogle yderkantsområder er der fire gange så mange fattige børn som i flere nordsjællandske kommuner. De kommuner, der har den største andel af fattige børn, har samtidig oplevet en højere stigning i andelen af fattige børn, end de kommuner der har færrest fattige børn. Dermed koncentrerer børnefattigdommen.
- En fremskrivning af indkomsterne til 2010 viser, at der i 2010 ligeledes vil være på omkring 65.000 børn. Altså et næsten uændret antal fattige siden det rekordhøje niveau i 2007.

Kontakt

Chefanalytiker
Jonas Schytz Juul
Tlf. 33 55 77 22
Mobil 30 29 11 07
jsj@ae.dk

Presseansvarlig
Janus Breck
Tlf. 33 55 77 25
Mobil 40 61 34 38
jb@ae.dk

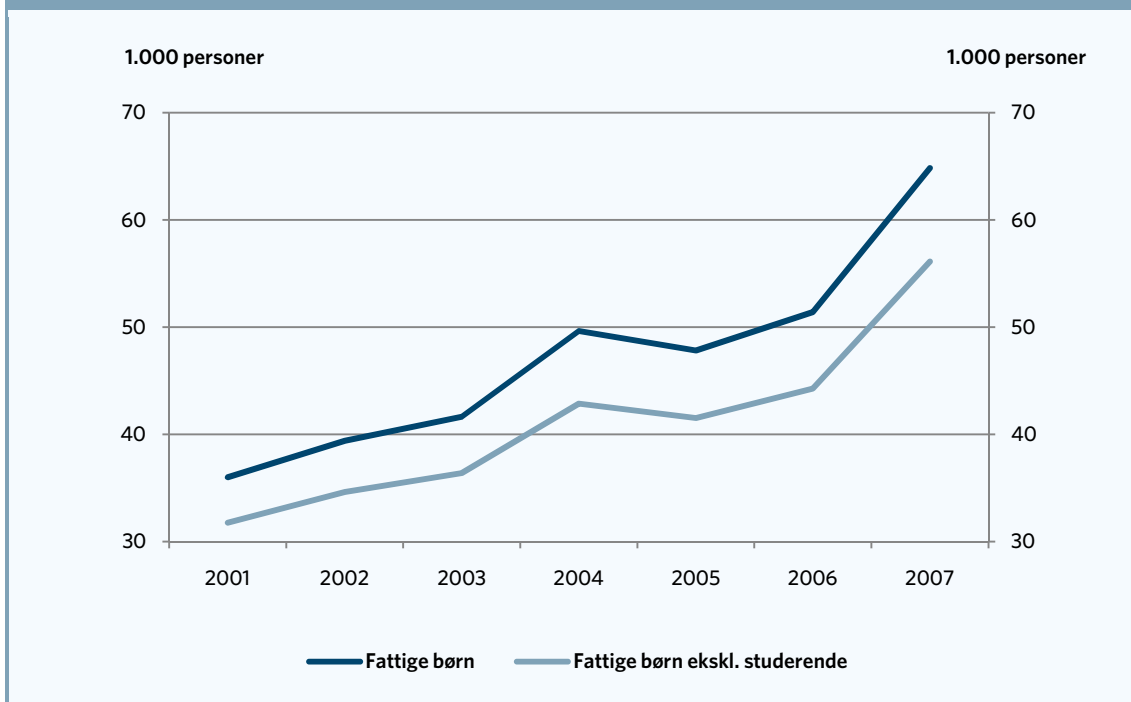
Antallet af fattige børn eksploderer

Antallet af børn ramt af fattigdom fortsætter med at stige. Samlet er der nu næsten 65.000 fattige børn i Danmark. Det er en stigning på over 13.000 børn på bare ét år, hvilket svarer til en stigning på 26 pct.

Når man opgør fattigdom blandt hjemmeboende børn, er det forældrenes indkomst, der er afgørende for, om børnene lever i fattigdom. Der kan imidlertid være flere årsager til, at forældrene har en lav indkomst. En forklaring kan være, at en eller begge forældre er studerende og derfor har en lav indkomst under studieforløbet, men omvendt kan forvente en høj indkomst i deres arbejdsliv. Den lave indkomst under uddannelse kan altså ses som en investering, der oftest giver sig udslag i en væsentlig højere indkomst, når studiet er afsluttet.

Ved at udelade familier hvor mindst én af forsørgerne er studerende, er der godt 56.000 fattige børn i Danmark. Også uden at familier med studerende forældre tages med, har der været en voldsom stigning i gruppen af fattige børn. I løbet af det seneste data-år er denne gruppe steget med knap 12.000 børn, hvilket svarer til en stigning på 26 pct. Udviklingen i antallet af fattige børn er vist i figur 1.

Figur 1. Udvikling i antallet af fattige børn, 2001-2007

Anm.: Fattige er defineret ud fra medianindkomsten målt ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Dette er forklaret nærmere i boks 1.
Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Som det fremgår af figur 1, er antallet af fattige børn samlet steget igennem hele perioden 2001-2007. Medregnes de studerende er gruppen af fattige steget med næsten 30.000 børn i denne periode. Det svarer til en samlet vækst på godt 80 pct.

Fjerner man familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende, er gruppen af fattige børn også steget. Eksklusiv familier med studerende forældre er gruppen af fattige børn således vokset med 77 pct. siden 2001. Det svarer til en stigning på 24.000 børn. I tabel 1 er væksten i antallet af fattige børn fra 2001-2007 vist.

Tabel 1. Udvikling i antallet af fattige børn, 2001-2007

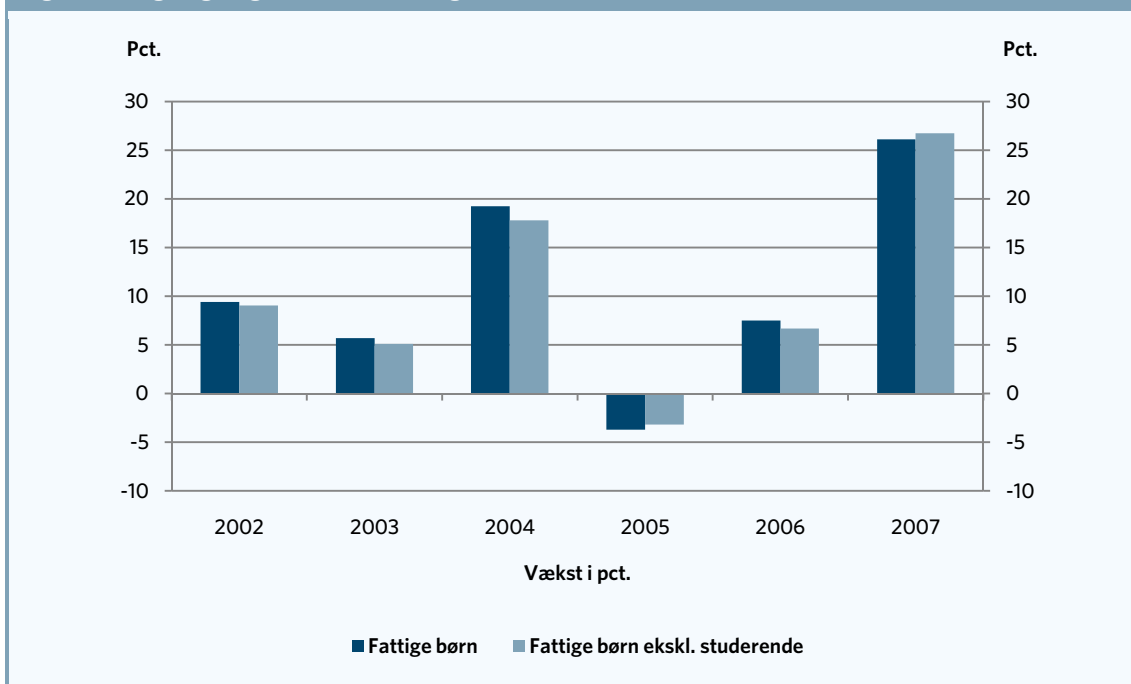
	2001	2007	Vækst	Vækst i pct.
	1.000 børn			Pct.
Fattige børn	36,0	64,8	28,8	80,1
Fattige børn ekskl. studerende	31,7	56,1	24,4	76,7

Anm.: Fattige er defineret ud fra medianindkomsten målt ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Dette er forklaret nærmere i boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Størstedelen af væksten i antallet af fattige børn er sket i løbet af det seneste dataår. Ud af den samlede vækst på 80 pct., er der alene i 2007 sket en stigning på 26 pct. Det svarer til, at omkring 1/3 af stigningen alene er sket i løbet af det seneste år. Det er markant mere end væksten året før, der var på 7,5 pct., hvilket ellers er en stor stigning i antallet af fattige børn.

Den årlige stigning i antallet af fattige børn er vist i figur 2. Af figuren fremgår det klart, at den største vækst i antallet af fattige børn er sket i 2007, som er det seneste år, der findes data for. Også i 2004 var der en stor stigning, mens der i 2005 var et lille fald i antallet af fattige børn.

Figur 2. Årlig stigning i antallet af fattige børn, 2001-2007

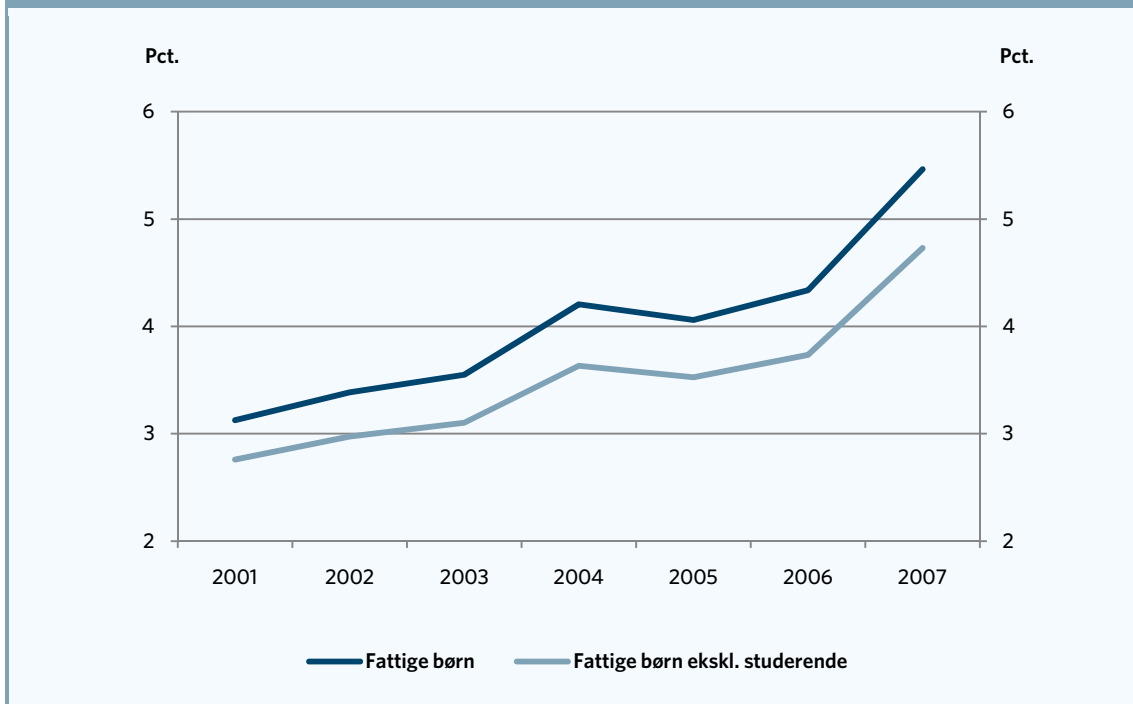

Anm.: Fattige er defineret ud fra medianindkomsten målt ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Dette er forklaret nærmere i boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Andelen af fattige børn oppe på 5,5 procent

Samlet set lever 5,5 pct. af alle børn i fattigdom. Det er en stor stigning siden 2001, hvor blot 3,1 pct. af alle børn levede i fattigdom. Fraregnes familier hvor mindst én af forældrene er studerende, er det 4,7 pct., der er fattige. I 2001 var denne andel blot på 2,8 pct. Udviklingen i andelen af fattige børn er vist i figur 3.

Figur 3. Udvikling i andel fattige børn, 2001-2007

Anm.: Fattige er defineret ud fra medianindkomsten målt ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Dette er forklaret nærmere i boks 1.
Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Boks 1. Sådan opgøres fattigdom i analysen

Fattige er defineret som antallet af personer, der har en indkomst, som er mindre end halvdelen af medianindkomsten. Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten, og nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korrigeret for størrelsesfordele i familier med flere familiemedlemmer. Dette er det samme indkomstbegreb, som Finansministeriet benytter i forbindelse med indkomstanalyser. I 2010-priser er fattigdomsgrænsen på 101.157 kr. for en familie bestående af én person. For en familie bestående af to personer er fattigdomsgrænsen på 76.663 kr. pr. person, svarende til 153.326 kr. for hele familien.

Beregninger er foretaget på Lovmodellens datagrundlag 2007. Datagrundlaget i Lovmodellen er udarbejdet af Finansministeriet og baseret på tal fra Danmarks Statistik.

De fattige børn vokser op i yderkantsdanmark og hovedstaden

Fattigdommen blandt børn i Danmark fordeler sig langt fra ens på tværs af landet. Mens andelen af fattige børn i nogle kommuner er helt nede på omkring 2 pct., er det i andre kommuner næsten hvert 10. barn, der vokser op i fattigdom.

En gennemgående tendens på fattigdommens danmarkskort er, at der specielt bor mange fattige børn i yderkantsområderne. Ud af de seks kommuner med den største andel fattige børn kan de fem betegnes som yderkantskommuner. Tønder, Langeland, Lolland, Bornholm og Morsø ligger således alle i top 6 over kommuner med andel flest fattige børn. Eneste undtagelse helt i toppen er Københavns kommune, som er den kommune med næstflest fattige børn. Hele 8,3 pct. af børnene i Københavns kommune lever i fattige familier kun overgået af Tønder, hvor 8,4 pct. af børnene er fattige.

De kommuner, hvor der er færrest fattige børn, er kommuner omkring hovedstaden som f.eks. Egedal, Dragør og Allerød. Her er under 2,3 pct. af børnene fattige. I jyske kommuner som Odder og Skanderborg bor der relativt få fattige børn. I tabel 2 er de ti kommuner med størst og mindst andel fattige børn vist.

Tabel 2. Børn der lever i fattigdom, fordelt på kommuner

Top 10 kommuner	Andel i pct.	Antal børn	Bund 10 kommuner	Andel i procent	Antal børn
Tønder	8,4	753	Egedal	1,8	198
København	8,3	7.035	Dragør	2,2	69
Langeland	8,2	183	Allerød	2,3	147
Lolland	7,8	672	Greve	2,3	270
Bornholm	7,5	636	Skanderborg	2,4	351
Morsø	7,0	348	Odder	2,4	120
Albertslund	6,2	408	Roskilde	2,6	486
Brøndby	6,2	453	Lejre	2,7	171
Aabenraa	6,2	828	Solrød	2,7	141
Høje-Taastrup	6,0	684	Ballerup	2,7	297
Hele landet	4,7		Hele landet	4,7	

Anm.: De mindste kommuner (dvs. Samsø, Ærø, Læsø og Fanø) indgår ikke i beregningerne. Familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende, er udeladt af opgørelsen.

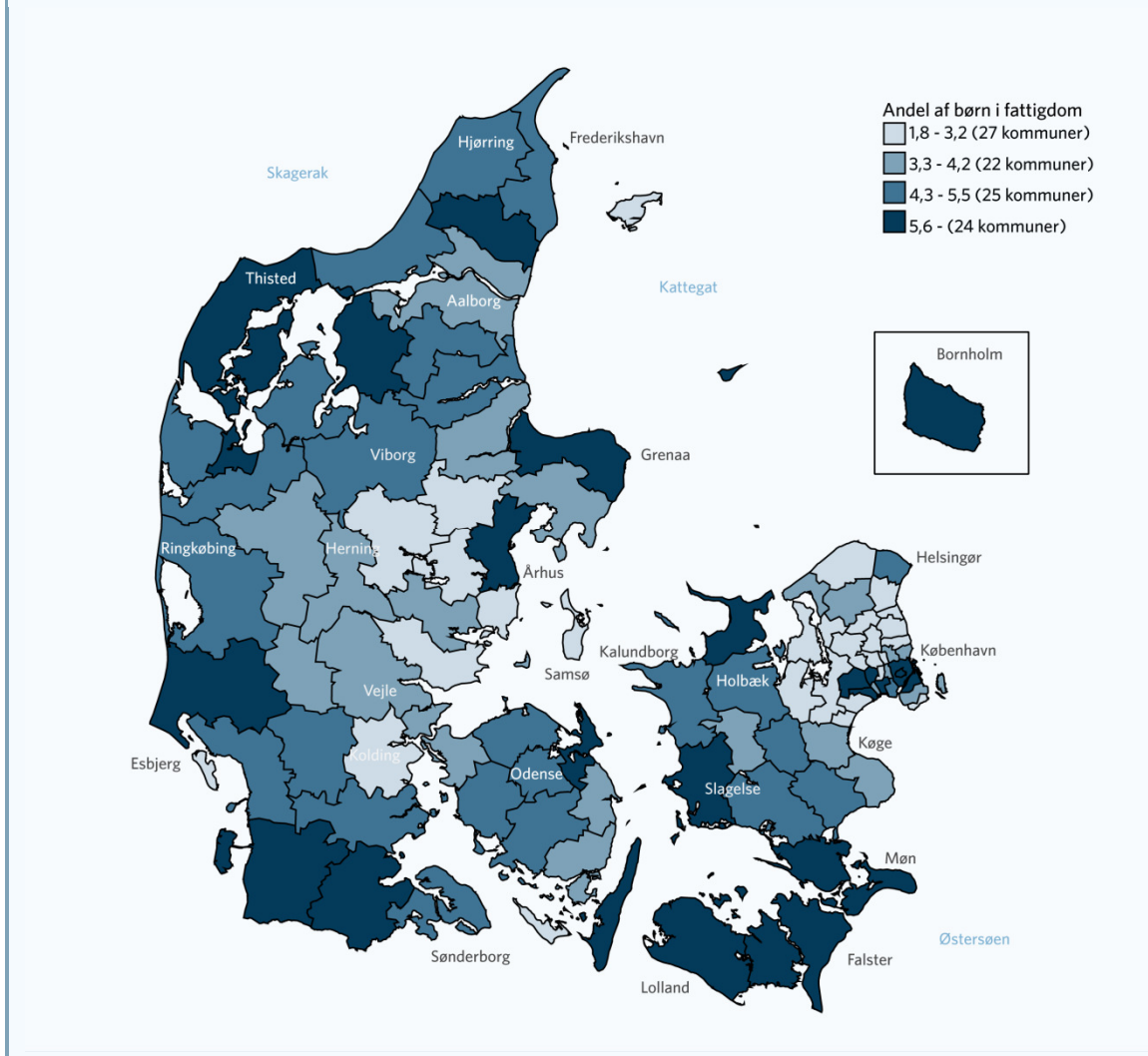
Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag 2007.

I figur 2 er andelen af fattige børn fordelt på alle kommuner. Af landkortet fremgår det tydeligt, at der er relativt mange fattige børn i yderkantsområder som Lolland-Falster, Langeland, Bornholm og Sønderjylland. Samtidig fremgår overrepræsentationen af fattige børn i København og omegnskommunerne Albertslund, Brøndby, Høje-Taastrup og Ishøj tydeligt af kortet.

Tilsvarende ses det af landkortet, at der bor relativt få fattige børn i mange kommuner nord for København, området omkring Roskilde, Lejre og Solrød samt en række østjyske kommuner som Skanderborg, Odder, Favrskov og Silkeborg.

Der er altså en klar tendens til, at der bor relativt mange fattige børn både i Århus og København, mens der bor relativt få fattige børn i kommunerne rundt om de to byer.

Figur 2. Andel fattige børn i danske kommuner, ekskl. studerende

Anm.: De mindste kommuner (dvs. Samsø, Ærø, Læsø og Fanø) indgår ikke i beregningerne. Familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende, er udeladt af opgørelsen.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag 2007.

De fattige børn koncentrerer i stigende grad i yderkantsområder

Ser man på udviklingen i antallet af fattige børn i kommuner over en årrække, viser det sig, at de kommuner, der har den største andel af fattige børn, samtidig har oplevet en højere vækst i andelen af fattige børn, end de kommuner der har færrest fattige børn.

Tager man udgangspunkt i tabellen med de ti kommuner med henholdsvis størst og mindst andel af fattige børn, kan denne øgede forskel illustreres. Mens de fem kommuner med den største andel af fattige børn i 2007 har haft en vækst i andelen af fattige børn på mellem 3,5 og 4,4 pct. point i perioden 2001-2007, så har de fem kommuner med den laveste andel af fattige børn haft en fremgang på mellem 0,5 og 1,3 pct. point i samme periode. Væksten i andelen af fattige børn for de ti kommuner med hhv. flest og færrest fattige børn er vist i tabel 3.

Tabel 3. Stigning i andel børn der lever i fattigdom, fordelt på kommuner, 2001-2007

Top 10 kommuner	Stigning i pct. point	Bund 10 kommuner	Stigning i pct. point
Tønder	3,5	Egedal	1,0
København	4,1	Dragør	1,3
Langeland	3,6	Allerød	1,1
Lolland	4,2	Greve	0,5
Bornholm	4,4	Skanderborg	0,6
Morsø	2,1	Odder	0,8
Albertslund	3,2	Roskilde	1,0
Brøndby	2,8	Lejre	1,0
Aabenraa	2,9	Solrød	1,2
Høje-Taastrup	2,9	Ballerup	1,5
Hele landet	1,9	Hele landet	1,9

Anm.: De mindste kommuner (dvs. Samsø, Ærø, Læsø og Fanø) indgår ikke i beregningerne. Familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende, er udeladt af opgørelsen.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag 2007.

Det er en problematisk udvikling, at børnefattigdommen i Danmark er så skævt fordelt mellem landets kommuner, som tilfældet er. De markante forskelle mellem kommunernes andel af fattige børn medfører stigende polarisering mellem samfundsgrupper og landsdele. Samtidig bidrager den regionale børnefattigdom til billedet af et mere opdelt Danmark, hvor yderkantsområderne ikke oplever den samme fremgang og velstand som resten af landet. Og hvor børnene ikke har samme lige muligheder som deres jævnaldrende i andre af landets kommuner.

Hertil kommer, at længerevarende fattigdom i familier med børn øger risikoen for marginalisering og social stigmatisering af disse børn. Det betyder store både menneskelige, sociale og faglige udfordringer for børnene.

Når tendensen samtidig er, at børnefattigdommen i stigende grad koncentrerer i bestemte områder, er der øget risiko for, at de sociale problemer i yderkantsområder forstærkes over en årrække. Dermed skabes en ond cirkel, hvor fattigdommen går i arv til næste generation.

Den høje børnefattigdom har sig fast

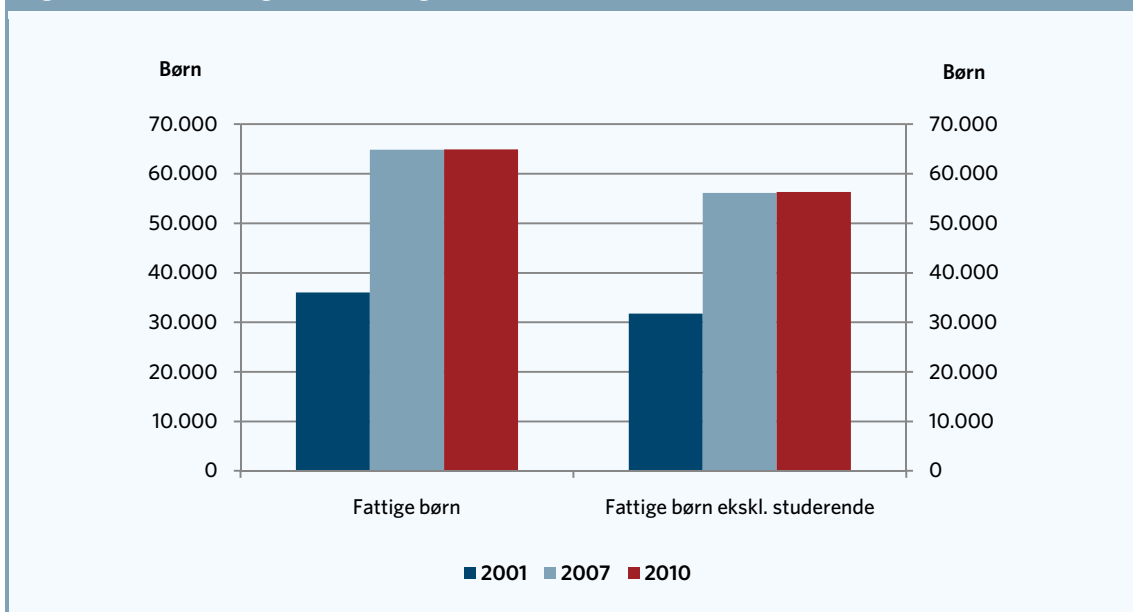
Opgørelsen af antallet af fattige i Danmark foretages på meget detaljerede registre, som desværre først er tilgængelige med nogle års forsinkelse (se boks 1). Det seneste data-år er 2007, og det er derfor kun muligt at opgøre udviklingen i antallet af fattige børn frem til 2007. Der er imidlertid sket store forandringer i dansk økonomi siden 2007. For det første er boligpriserne og aktiekurser faldet en hel del, for det andet er der gennemført en meget skæv skattereform, og for det tredje er Danmark inde i en lavkonjunktur, hvor mange har mistet deres job. Det er faktorer, der alle har betydning for udviklingen i antallet af fattige og antallet af fattige børn.

En måde at analysere antallet af fattige efter 2007 er ved at fremskrive befolkningens indkomster og dermed også fattigdomsgrænsen. I en sådan fremskrivning kan der tages højde for udviklingen inden for boligpriser, aktiekurser, lønninger og overførsler samt ændringerne i skattesystemet, jf. boks 2. Omvendt tages der ikke højde for ændringer på arbejdsmarkedet, hvilket ligeledes påvirker antallet af fattige.

Foretages fremskrivningen med de givne antagelser skønnes antallet af fattige børn i 2010 at være på omkring 65.000 børn. Altså et næsten uændret antal fattige siden det rekordhøje niveau i 2007. Fraregnes familier hvor mindst én af forsørgerne er studerende skønnes antallet af fattige børn at være på omkring 56.000 personer i 2010, hvilket ligeledes næsten er uændret siden toppunktet i 2007.

Det skal imidlertid understreges, at det er en overordnet fremskrivning, der som sagt ikke tager højde for alle de ændringer, der har været i økonomien siden 2007. Men ændringerne i økonomien som følge af boligprisændringer, aktiekursfaldet, lønudviklingen og omlægninger af skattesystemet giver samlet kun en meget lille ændring i antallet af fattige fra 2007-2010. Udviklingen i antallet af fattige børn frem mod 2010 er vist i figur 4.

Figur 4. Fremskrivning af antal fattige børn til 2010

Anm.: Se boks 2.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Boks 2. Fremskrivning af fattige børn

I det ovenstående er antallet af fattige fremskrevet til 2010. I fremskrivningen er der brugt følgende antagelser: Boligpriser er fremskrevet med boligprisudviklingen fra Realkreditrådet frem til ultimo 2009 på detaljeret niveau. Herefter er boligpriserne lagt fladt. Realkreditgæld er fremskrevet med den samlede udvikling i realkreditlån på makroniveau. Aktiekurserne er fremskrevet til ultimo 2009, hvorefter de er lagt fladt. Anden gæld er fremskrevet med renteudviklingen. Alle lønninger er fremskrevet med den samme lønudvikling fra Økonomisk Redegørelse dec. 2009. Indkomstoverførsler er fremskrevet med satsreguleringen, og der er ikke taget højde for regelændringer. Skattebetalingen er udregnet efter fremskrivningen med 2010-skatteregler. Der er ikke taget højde for ændringer på arbejdsmarkedet.

Den stigende børnefattigdom øger behovet for en fattigdomsgrænse i Danmark

Ved at opgøre fattigdom i forhold til medianindkomsten i samfundet – som anvendes i denne analyse – fås et relativt mål. Konkret bruges 50 pct. af medianindkomsten som grænse, hvilket svarer til OECD's fattigdomsgrænse og den, som De Økonomiske Vismænd ligeledes har anvendt.

EU bruger 60 pct. af medianen, hvilket giver en højere fattigdomsgrænse og dermed en større gruppe af fattige. For en familie bestående af én person svarer OECD's fattigdomsgrænse til en indkomst på godt 100.000 kr. efter skat, målt i 2010-lønniveau. Bruger man i stedet EU's fattigdomsgrænse ligger grænsen på godt 120.000 kr. efter skat.

Grænsen er dog afhængig af størrelsen af familien, da man tager højde for stordriftsfordele i familien. Det vil sige, at en familie bestående af to personer med en samlet indkomst på 200.000 kr. efter skat vil ligge over fattigdomsgrænsen, da der vil være stordriftsfordele forbundet med at leve to sammen. I tabel 4 er fattigdomsgrænsen ved forskellige familiestørrelser angivet. Som det fremgår af tabellen, er fattigdomsgrænsen for en familie bestående af to personer på godt 153.000 kr. efter skat for familien samlet, svarende til omkring 76.500 kr. pr. person efter skat.

Tabel 4. Fattigdomsgrænse ved forskellige familiestørrelser, disponibel indkomst, 2010-niveau

Antal personer i familier	Grænse per person	Grænse per familie
1 person	101.157	101.157
2 personer	76.663	153.326
3 personer	65.185	195.555
4 personer	58.100	232.398
5 personer	53.138	265.692
6 personer	49.401	296.407

Anm: Grænsen opgøres ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Ækvivaleringsfaktoren svarer til Finansministeriets og er på: (Antal personer i familien)^{0,6}. Data er fremskrevet til 2010-niveau med lønudviklingen.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Et kritikpunkt af den relative opgørelsesmetode til at måle fattigdom er, at en persons forbrugsmuligheder jo ikke forringes, fordi andre i samfundet bliver rigere. Dette kritikpunkt er i og for sig berettiget, hvis man opfatter fattigdom som en absolut størrelse – dvs. at personer kun betegnes som fattige, hvis de ikke har mulighed for at købe en nærmere bestemt mængde af nødvendige basisvarer, og dette minimumsforbrug er det samme over tid.

På den anden side kan det fremføres, at fattigdom i et rigt samfund som det danske bedst belyses med et relativt mål, fordi alle danskere har adgang til helt grundlæggende ting som mad, bolig og tøj. For børn viser fattigdommen sig f.eks. ved, at der er børn, som ikke har mulighed for at deltage i fritidsaktiviteter på lige fod med kammeraterne og ikke har samme adgang til "normale" materielle goder som sine klassekammerater – og det er jo netop en relativ betragtning.

Som eksempler herpå kan man nævne børns adgang til computer og internettet. I en global kontekst giver det ikke mening at betragte børns manglende adgang til computer og internet som et fattigdomstegn, men i et rigt samfund som det danske, hvor det er blevet standard, at børnefamilier har adgang til computer og internet, kan det godt opfattes som et fattigdomstegn, når nogle børn ikke har samme muligheder på grund af dårlig økonomi i familien.

Som analysen dokumenterer, udgør børnefattigdom et større og større samfundsproblem i Danmark. En officiel fattigdomsgrænse i Danmark vil være første skridt på vejen til at erkende det stigende problem og være med til at skabe enighed om problemets omfang.

Den næste udfordring er så, at der fra politisk side tages initiativer, der kan bryde udviklingen med stigende fattigdom. I denne sammenhæng bør man afskaffe en række af de sociale ordninger, der i dag er med til at skabe øget fattigdom.

Som AE har dokumenteret i tidligere analyser af fattigdom, har de markant lavere ydelser til modtagere af introduktionsydelse, starthjælp samt kontanthjælp, der er indført siden 2001, i høj grad bidraget til, at flere i dag lever et liv i fattigdom. Denne udvikling er stærkt bekymrende blandt andet set i lyset af, at fattigdommen, som denne analyse viser, rammer de fattiges børn.